Poliitilise välireklaami keeld on põhiseadusega kooskõlas

1. juuli 2010
Riigikohus leidis, et poliitilist välireklaami keelustavad ning keelu rikkumise eest vastutuse kehtestavad sätted on põhiseadusega kooskõlas ja jättis õiguskantsleri taotluse rahuldamata.

Keeld kehtestati Riigikohtu üldkogu hinnangul eesmärgiga suurendada hääletamisaktiivsust, tõsta demokraatliku arutelu kvaliteeti, vältida valijatega manipuleerimist ja vähendada raha osakaalu poliitilise võimu saavutamisel. Kõik need eesmärgid on kantud demokraatia tugevdamise ideest. Demokraatia on Eesti riigiehitusliku korralduse olulisemaid põhimõtteid. Keeldu toetab seega väga kaalukas põhiseaduslik põhimõte.

Riigikohtu üldkogu leidis, et keeluga ei piirata ei hääletamis- ega kandideerimisõiguse ega ka viimase õigusega seotud poliitilise väljendusvabaduse, samuti erakonna tegevusvabaduse kõige tugevamat kaitset vajavat osa. Keeld ei võta valijatelt võimalust valimistel osaleda või hääletada neile meelepärase kandidaadi poolt. Keeld ei välista kellegi kandideerimist valimistel. Keeld ei võta kandidaatidelt, valimisliitudelt ja erakondadelt võimalust oma vaateid tutvustada ega keela avalikku arutelu kindlate teemade üle. Välireklaami keeld ei takista poliitiliste vaadete edastamist ja ühiskonnaelu üle arutelu pidamist muul viisil (nt valimiskoosolekute, vahetu valijatega suhtlemise, trükimeedia, televisiooni, raadio, otsepostituse, siseruumides reklaamimise, nn uute tehnoloogiate kaudu). Keeld üksnes suunab poliitilisi arutelusid teistesse kanalitesse, kus neil on suurem tõenäosus kujuneda sisulisemaks välireklaamidel valitsevatest lööklausetest ja piltidest. Keeld ei piira oluliselt ka ettevõtlusvabadust ja omandiõigust.

Üldkogu lisas, et kuigi keeld on põhiseadusega kooskõlas, ei tähenda see, et põhiseadus sellise keelu kehtestamist nõuaks. Riigikogu on vaba nii keeldu kaotama, poliitilise välireklaami tegemisele aja, koha ja suuruse piiranguid seadma kui ka valimiskulutustele sellist ülempiiri kehtestama, mis ühest küljest vähendaks raha osakaalu poliitilise võimu saavutamisel ja teisalt tagaks kandidaatide võrdsed võimalused valimiskampaania korraldamisel.

Üldkogu otsuse suhtes jäid mitmed riigikohtunikud eriarvamusele. Nii on otsusele lisatud riigikohtunik Jüri Põllu eriarvamus, millega ühinesid riigikohtunikud Jüri Ilvest, Jaak Luik ja Märt Rask. Samuti on lisatud ka riigikohtunike Tambet Tampuu ja Peeter Jerofejevi ning Julia Laffranque eriarvamused.

Riigikogu keelustas aktiivse agitatsiooni ajal poliitilise välireklaami tegemise 2005. aasta juunis. Sama aasta sügisel tegi õiguskantsler Riigikogule ettepaneku keeldu uuesti analüüsida ning kehtivat regulatsiooni muuta.
Riigikogu arutas poliitilise välireklaami keeldu aastatel 2006–2008 korduvalt, kuid seda sätestavaid seadusi ei muutnud. Seetõttu tegi õiguskantsler 9. juunil 2008 Riigikogule ettepaneku viia kehtiv regulatsioon põhiseadusega kooskõlla. Põhiseaduskomisjoni 2008. aasta septembris algatatud eelnõu vaidlusaluste sätete kehtetuks tunnistamiseks on jätkuvalt Riigikogu menetluses. Samuti on jätkuvalt menetluses eelnõu, mis kohustaks täpsemini kajastama reklaamikulusid ning sätestaks valimisreklaami ülempiiri.

Kuna Riigikogu õiguskantsleri 9. juuni 2008. aasta ettepanekut enam kui pooleteise aasta jooksul ei täitnud, esitas õiguskantsler 18. detsembril 2009 Riigikohtule taotluse kehtiv regulatsioon kehtetuks tunnistada.

OTSUS [1]

Mailin Aasmäe

kommunikatsioonispetsialist

Allikas URL: https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/poliitilise-valireklaami-keeld-pohiseadusega-kooskolas#comment-0

Lingid
[1] https://www.riigikohus.ee/?id=11&tekst=RK/3-4-1-33-09